

VASÚTI PÁLYAMUNKÁS

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

VASÚTI PÁLYAMUNKÁS

Feladatok és tevékenységek

Az „ősvasutat” 4000 évvel ezelőtt már a babilóniaiak is használták, amikor vágatokban tolták a szekereket. Valódi vasútról azonban csak az 1800-as évek elejétől beszélhetünk, amikor az első gőzmozdony végigfutott a síneken. 1825-ben, Angliában megnyitották az első személyszállító vonatot és 30 évvel később Európának és Észak-Amerikának már meglehetősen sűrű vasúthálózata volt. Az első vasutak sokak szemében minden idők legsodálatosabb találmányai voltak, mások viszont pokolbéli fenevadat láttak a prüsszkölő, füstölő gőzmozdonyban. A vasutak alaposan megváltoztatták az utazási és áruszállítási szokásokat, a vasúti töltések és vágatok építésével átalakult a táj. Először sikerült embert és árut tömeges mértékben, nagy sebességgel, nagy távolságra szállítani. A vasút megjelenésével a városok növekedésének üteme is felgyorsult. A vasút megjelenése egyre több embernek nyújtott megélhetési lehetőségeket.

Ezek közül az egyik a pályamunkás (krampácsoló) vasúti pályafenntartást végző betanított munkás. 1914 előtt a pályamunkások többsége olyan agrárproletár vagy félproletár volt, aki csak a mezőgazdasági munkák szüneteiben szegődött el a vasúthoz és igyekezett lakóhelye közelében dolgozni. A pályamunkás kubikos felszereléssel földet és egyéb építőanyagokat szállított, talpfát fektetett le, sínt szegelt fel, továbbá vasúti építkezéseken volt segédmunkás. Egy-egy előmunkás vezetésével kisebb csoportokra oszlottak, melynek minden tagja egyféle munkát végzett. A pályamunkások között több volt a súrlódás, mint a bandákon belül, főként, ha lakóhelyüktől nagyobb távolságban dolgoztak. A pályamunkások zöme földszerzéssel próbált kitörni; csekély töredékük több évi gyakorlat és bizonyos tanfolyamok elvégzése után pályamester lett, a többség azonban kétkezi és kétlaki munkásként élte le egész életét.

Megfelelő adottságok híján nálunk nem szakosodtak az alagútépítő és kőmunkások, akiket a pályamunkások és a kubikusok barábarekként emlegettek. - Ezek olvashatók Veres Péter könyvében a foglalkozásról.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A vasúti pályamunkás legfőbb feladata a vágányhálózat és a kitérők forgalom-biztos állapotának biztosítása, a vonat akadálymentes közlekedésének biztosítása. Ez tartalmazza a felszín és irány szabályozókat (váltókat), elhasználódott, nem szabványos alkatrészek cseréjét. A pályamunkás csoportok végzik el a sín párok, kitérők és a sín pár mellett található zúzottkő ágyazati cseréjét. A vasúthálózat kialakítása idején anyagmozgatást, földmunkát és különféle vegyes építkezési munkákat végző dolgozó.

A vasúti pályamunkás napja műszakbeosztásától függően kezdődhet akár hajnalban, amikor még nem is pirkad. A rábizott pályaszakasz bejárása során ellenőrzi a váltók, keresztezések és a köztük lévő vágányrészek állapotát. A közelben lévő gyomok levágása, a környéken található hulladékok eltakarítása, a váltók közé került szennyeződések seprése, kaparása, eltávolítása különösen a téli havazásokkor igen fontos teendője a pályamunkások csapatának. A váltókörzetből nem lehet messzire eltávozni, mert a hangosbeszélőn bármikor szólhat a forgalmista, hogy valamelyik kitérőhöz soron kívül oda kell menni. A mozgó alkatrészek olajozása, az esetleges csavarlazulások megszüntetése, a váltójelzők üvegének és a jelzők lámpáinak tisztán tartása, a forgalmi utasításban és a helyi viszonyokra érvényes állomási végrehajtási utasításban előírt biztonsági rendelkezések betartásával történik. A megrongálódott elemek cseréje csapatmunkát igényel, mely során igazán megmutatkozik a csapatszellem.

A kötőpályás járművek általában hosszú síneken futnak, ahol az egyik pályáról váltókon át lehet eljutni a másikra. A sínek között keskeny a rés, így a vonat ráfuthat az új pályára. A sínek közötti talpfák fából, vagy betonból készülnek. A személyszállító vonatok prioritást élveznek. Sőt a nemzetközi gyors- és tehervonatok még a legmostohább időjárási körülmények között is közlekednek. A havazás esetére a munkavégzést egy valamennyi szakszolgálat munkáját meghatározó rendelkezés szabályozza. Az ebben leírtakat a nagy havazás idején mindenki betartja, s az operatív intézkedésekben is együttműködnek a szakszolgálatok.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

A legtöbbet használt anyagok, amivel a pályamunkások dolgoznak: a zúzottkő, sín, talpfa, betonalj, kitérőalkatrészek, kapcsolószerkezetek, síncsavar, alátétlemez, heveder. Ehhez a

megerőltető, a munkához nagy testi erőt igénylő eszközöket használnak, mint például: tömőcsákány, laposcsákány, kavicsvilla, lapát, sínfogó, talpfafogó, betonalfogó, vasrúd, vágányemelő. A megfelelő szakvizsgával rendelkezők különböző kisgépekkel is végezhetnek munkát. Ilyen gépek a csavarozógép, az aláverőgép és a villamos talpfafúró. Az ellenőrző tevékenységek során szerszámkészletet is használ, amelyek között kocsivizsgáló kalapácsok, mechanikai kéziszerszámok, munkavédelmi eszközök (pl. sisak, öv, elemlámpa a sötétben történő vizsgálatokhoz, jelzésadáshoz, munkavédelmi kesztyű) és elektromos biztosítékok szerepelnek. Manapság már ezen a szakterületen is odafigyelnek arra, hogy a környezetre nem ártalmas anyagokat használjanak. Ezek az anyagok általában környezetbarát, könnyen lebomló olajok.

Hol végzi a munkáját?

A munkájuk nagy részét a szabadban töltik, amit a műhelyben végzett előkészületi, illetve apró karbantartási munkák egészítenek ki. A napi munkaidő általában nyolc óra, de meleg munkahelyen ennél jóval kevesebb időt tölthet a pályamunkás brigád. Ez főleg télen kellemetlen, amikor a fűtött irodából kell kimenni a hidegbe. A műszakbeosztásra jellemző a három, vagy ennél több műszak. Mindhárom munkarend előfordul: szakaszos, folyamatos és folytonos.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A vasút sokrétűségéből adódóan a pályamunkás sok mindenkivel kerül kapcsolatba. Szorosan együttműködik a forgalmi szolgálattevőkkel, állomásán a váltókezelőkkel, kocsirendezőkkel, menetirányítóval és a vonatkísérő személyzettel. A vasúti pályamunkás nem dolgozik egyedül, többnyire párban, csapatban végzik a munkát, ezeket utasítás alapján kell megoldaniuk. A szabályok igen fontosak a munkavégzés során, így az utasítást nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A vasúti sínhálózat takarításánál a szerszámok cipelése, a pályakarbantartás, télen a hólapátolás bizony nem könnyű. A munka igen nehéz fizikai megterheléssel jár, amit szélsőséges időjárási viszonyok is nehezítenek. Gyakori a guggolást, térdelést igénylő munka, sokszor kell kézben vagy vállon nehéz terhet cipelni. Ebben a szakmában az erős fizikai felépítés, az időjárási körülményekkel szembeni ellenálló képesség, több szakma-, illetve speciális fogások ismerete az alapvető elvárások közé tartoznak. Főként a kéziszerszámok használata jár nagyobb erő kifejtéssel. Ezt gyakran több órán át kell végezni, bár szerencsére nem ebből áll az egész napi munka. A vasúti pályamunkás napja nagy részében mozog: járkál, ellenőriz, takarít, javít különböző helyszíneken. Az átlagosnál erősebb fizikai igénybevétel jellemző, mind mozgásos tevékenység, mind pedig, a nagy tömegek, súlyok mozgatása miatt.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Munkája balesetveszélyes, a szerelvény óriási tömeggel rendelkezik, a vonat lassításához, megállításához hosszabb idő szükséges. Váratlan esemény bármikor történhet, mint például rongálások, sínekre kerülő akadályok, amelyeket a legrövidebb időn belül el kell távolítani a pályáról. Ez kiemelkedő fizikai terhelést jelent, amely megerőltetést okozhat, például gerincsérülést, vállhúzódást, stb. Az állandó zajszint és a magas rezgésszám halláskárosodást, egyensúly érzékelés romlását stb. eredményezheti.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- jó látás,

- ép színlátás,
- teljes látótér és térlátás,
- ép hallás,
- jó egyensúlyérzék,
- fokozott figyelem,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- fokozott balesetveszély,
- kézi anyagmozgással járó munka,
- tartós kényszertesthelyzet,
- tartós állómunka,
- szabadban végzett munka,
- sok gyaloglás,
- váltakozó munkahely.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

Nem véletlenül mondják, hogy a vasutas szervezet nem kis mértékben hasonlít a katonasághoz. Aki erre a pályára szeretne menni, ne idegenkedjen az utasításoktól, a szabályok betartásától, kedvelje a szervezettséget, amelyek együttesen szolgálják a minél nagyobb biztonság megvalósítását.

A vasúti pályamunkás munkájához leginkább műszaki ismeretek szükségesek. Elsősorban azonban a csoportban végzett, betanított munkafolyamatok ellátására kell alkalmasnak lennie. Tudnia kell, hogyan végezze a különböző szerszámokkal feladatát, illetve melyik munkafolyamat során milyen anyagok használatára van szükség. A vasúti közlekedés biztosítása nagy felelősségű munka, így a legkisebb hiba súlyos baleseteket és károkat okozhat.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

A pályamunkás munkakör betöltésének alapvetően nincsenek tantárgyi elvárásai. A technikai, műszaki ismeretek megléte előnyös ezen a munkaterületen.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Azok a fiatalok, akiket érdekelnek a műszaki ismeretek, szeretnek javítani vagy előállítani különböző tárgyakat, szívesen dolgoznak szerszámokkal, van érzékük a gépekhez, berendezésekhez, valószínűleg örömeiket lelik majd a szakmában. Ez a pálya olyan munkaérdeklődésű embereknek kedvez, akik szívesen vállalják magukra a dolgok felügyeletét, ellenőrzését, kedvelik, ha tevékenységük világos szabályok és kipróbált módszerek között végezhető, elfogadják az irányítást és felügyeletet, szívesen követik mások utasításait, szeretik a rutineljárásokat. Az, aki idegenkedik a veszéllyel járó, kézzel végzendő munkától és a piszkos poros környezettől, ne válassza ezt a szakmát.

Szakképzés

A vasúti pályamunkás foglalkozáshoz közvetlenül szakképzés nem tartozik.

A foglalkozás alapfokú iskolai végzettséggel betölthető.

Kapcsolódó foglalkozások

Vasúti pálya-, felépítmény-vizsgáló,

Vasúti gépszerelő,

Hídszerkezet-építő,

Vasúti pályaőr,

Útépítő, karbantartó,

Csővezeték-építő.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Vágánygondozó,

Alj- és sínfektető, sínlekötő,

Vágányépítő, vágányfektető.

Váltólakatos,

Pályafenntartó,

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A vasúti pályamunkás foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.